

Porozumienie w sprawie stosowania środków sanitarnych i fitosanitarnych („Porozumienie SPS”) jest jedną z umów stanowiących część prawa Światowej Organizacji Handlu („WTO”). Celem Porozumienia jest określenie zasad stosowania przez członków organizacji środków sanitarnych i fitosanitarnych („SPS”), bez jednak nadmiernego ich ograniczania w tej bardzo wrażliwej przestrzeni regulacyjnej. Pytanie o to czy równowaga między tymi dwoma konkurującymi ze sobą celami została określona właściwie, jest jednak kwestią toczącej się debaty politycznej i akademickiej. Pytanie to jest również kluczowe dla niniejszego projektu.

Odpowiedź na powyższe pytanie zostanie udzielona poprzez analizę szeregu problemów badawczych związanych ze stosowaniem przepisów Porozumienia SPS:

- (1) wykorzystanie nauki jako normatywnego punktu odniesienia dla oceny środków SPS – w tej części projektu przyjrze się tym przepisom porozumienia, które odwołują się do nauki jako kryterium legalności oraz ocenię konsekwencje takiego rozwiązania;
- (2) promowanie pozytywnej integracji poprzez wymóg stosowanie standardów międzynarodowych - w tej części projektu przeanalizowane zostaną wymogi w zakresie harmonizacji;
- (3) dyscyplinowanie działań członków WTO związanych z zarządzaniem ryzykiem – tu przedmiotem oceny będą te przepisy Porozumienia SPS, które regulują etap zarządzania ryzykiem w krajowym procesie regulacyjnym;
- (4) zwiększanie przejrzystości – w tej części skupię się na skuteczności istniejących mechanizmów przejrzystości i zbadam w jaki sposób można je poprawić;
- (5) rozwijanie określonych standardów proceduralnych – w tej części projektu skoncentruję się na trzech kwestiach proceduralnych, które są szczególnie istotne dla rozstrzygania sporów SPS: (i) obowiązujących standardów kontroli sądowej, (ii) zakresu badania w postępowaniu odwoławczym oraz (iii) zaangażowanie ekspertów naukowych i wyspecjalizowanych organizacji międzynarodowej w proces rozstrzygania sporów;
- (6) spoglądając poza Porozumienie SPS - ostatnia część obejmuje trzy zagadnienia, które co prawda pozostają poza zakresem porozumienia, ale są bardzo istotne dla zrozumienia jego znaczenia: (i) postanowienia SPS w regionalnych umowach handlowych; (ii) wpływ orzecznictwa SPS na standardy stosowane w ramach innych porozumień WTO; oraz (iii) regulacja prywatnych standardów SPS.

Powyższa analiza pozwoli na weryfikację następującej hipotezy badawczej: Porozumienie SPS tworzy reżim prawny, który nie tylko pozwala na efektywną kontrolę działania regulacyjne członków WTO w dziedzinie ochrony SPS, ale również zapewnia członkom organizacji szeroki zakres swobody regulacyjnej. Jednocześnie ewolucja pewnych standardów (np. w zakresie kontroli sądowej), w połączeniu z brakiem koniecznych reform o charakterze materialnym, proceduralnym i instytucjonalnych, wpływa na skuteczność rozwiązań prawnych przewidzianych przez Porozumienie. O ile nie zostaną podjęte określone kroki, istnieje ryzyko, że Porozumienie z czasem straci na znaczeniu.

Wyniki badań będą miały szersze znaczenie, wykraczając poza wąskie granice przepisów Porozumienia SPS. Umowa ta stanowi bowiem szczególnie ciekawy przykład nowej generacji międzynarodowych porozumień handlowych. Ma on na celu nie tylko eliminację dyskryminacji, ale także ograniczanie oraz koordynację różnorodności regulacyjnej pomiędzy państwami, pokazując tym samym możliwy kierunek przyszłych zmian w obszarze handlu międzynarodowego. Szczególne znaczenie Porozumienia SPS wynika również z wypracowanych w jego ramach standardów oceny dowodów naukowych. Standardy te stały się stopniowo ważnym punktem odniesienia nie tylko w we wszystkich sporach handlowych dotyczących kwestii zdrowia publicznego i ochrony środowiska (np. Porozumienie TBT, Porozumienie TRIPS), ale również poza prawem WTO (tj. spory z istotnym elementem naukowym, np. *Whaling in the Antarctic (Australia v. Japan: New Zealand intervening)*). W związku z tym wyniki projektu będą również stanowiły głos w bardziej ogólnej dyskusji na temat optymalnych form zarządzania handlem międzynarodowym, czy też roli nauki i ekspertów naukowych w międzynarodowym rozstrzygnięciu sporów.